

Blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili

Původ materiálu

Tomáš Trusina

Pořadí v lekci

34

Téma

Vzkříšený nás potkává jako příběh a my mu smíme věřit.

Cíl

- Děti poznají, že díky Vzkříšenému Kristu není v církvi zavřeno (i když se to tak nám a učedníkům může zdát)
 - Děti si uvědomí, že víra neroste ze zkušeností, které lze ověřit vlastními smysly, ale jako odpověď na oslovení.
 - Děti přijdou na to, že víra těch, kdo uvěřili pozdějších dobách, není o nic méně hodnotná.
-

Pro učitele

Biblický text: J 20,19–29

Výkladové poznámky

Dveře uzamčené pro „strach židovský“ — překlady obvykle navádějí myslet na strach z „nepřátel“, z vnějšího ohrožení. Jan ovšem počítá s čtenáři dobře obeznámenými se starozákonními motivy, v tomto příběhu s vizemi proroka Ezechiele. Ez 44,1–2; 46,1–2.12 popisuje příkaz uzamknout provždy bránu chrámu, kudy vešla Hospodinova sláva, ta má být otevřena jen pro „knížete, který přináší dobrovolnou oběť“. Motiv uzamčených dveří a v souvislosti s bázní (spíše než strachem z nepřátel) pak odkazují na přesvědčení, že sláva Hospodinova jednou přišla a už nepřijde — kdežto Jan vyznává, že sláva, jakožto závažnost Hospodinovy přítomnosti, přichází se Vzkříšeným Pánem. Překvapuje jindy než o šabatu, vzbuzuje radost, zmocňuje ke službě ve světě a zasahuje i ty, kteří „u toho“ napoprvé nebyli.

Motiv víry, která vidí dveře Božího díla a Boží přítomnosti jako zavřené, využíváme pak k vylíčení úvodního učednického přesvědčení, že je potřeba to „zabalit“, „zavřít krám“, protože od Krista se už ničeho nedočkáme.

Příchod Vzkříšeného uzamčenými dveřmi — jakožto zjevení slávy Hospodinovy — dobře koresponduje s velekněžskou modlitbou (J 17, 1. 5. 24) a zaslíbením pokoje (J 14,27–28). Přitom z jeho úst zní v podobě pozdravu dobře známého z praxe prvokřesťanských obcí. Tím je příběh ukotven v současnosti posluchačů evangelia.

Ukázal jim ruce a bok — v bibli prvních křesťanů, tedy SZ, je „ukázání“ spojeno s Hospodinovými záměry, se směrem, který on sám zvolil pro cestu svého díla v tomto světě. (Srv. Mojžíšovu prosbu v Ex 33,18 „Ukaž mi svou slávu“ a její ohlas v Dt 5,24 nebo žalmistovu prosbu Ž 85,8.) Podle Jana je sláva, a tedy závažnost Kristova příběhu, neoddělitelně spojena s jeho utrpením kříže. Tudy vede opravdu závažná cesta Božího díla, závažná i pro učedníky.

Radost učedníků po Velikonocích vyvěrá z toho, že se naplňují Ježíšova zaslíbení (viz jen J 16,20.22: „...zármutek máte nyní, ale opět uzřím vás, a radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší žádný neodejme od vás.“)

Jako mne poslal Otec, já posílám vás — viz velekněžská modlitba J 17 (zvl. vv. 3.8.18.21.23.25). Poslání, které přijal Syn, teď předává jako smysluplnou cestu učedníkům. Zároveň je posílá jako ten, kdo slíbil poslat Ducha Utěšitele (J 14,26; 16,7), a tak se jich zastávat během jejich poslání.

Dar Ducha (v 22., dosl. **zadul na ně**) je vyjádřen opět odkazem na Ezechiele 37 (srvn. též Gn 2,7; 1Kr 17,20). Duch od Vzkříšeného Pána je duchem naděje i navzdory naprosté beznaději a zkušenosti, že Boží či Kristovo dílo je „pohřbeno“. Přichází jako závan nového, Kristem darovaného života.

Sledujme, co v tom oddílu činí Ježíš: Vešel — a postavil se doprostřed — pozdravil — ukázal/zjevil závažnost svého utrpení — poslal učedníky do světa — zadul a obdaroval je Duchem svatým — položil důraz na zvěst o odpuštění hříchů.

Duch Svatý vane směrem, kterým posílá Vzkříšený — z minulosti do přítomnosti a dál do budoucnosti. Tak osvobozuje od lpění na představitelném, známém a zaběhaném — a vlévá svobodu i odvahu, která se vydá do budoucnosti neznámé a neprošlapané.

Osmý den — je to den, který přesahuje rytmus 6+1. V židovstvu je to den obřizky a ve světle ustanovení Gn 17 můžeme říci: „Osmý den je den, který obvyklý běh času překonává. Osmého dne se obyčejný život proměňuje v život s Bohem.“ (Nico ter Linden, Povídá se podle Tóry, kap. 18) Tohle má osmého dne prožít Tomáš.

Tomášovy námitky „dokud neuvidím...neuvěřím“ odrážejí situaci těch, kdo ke zvěsti o Ježíši přicházejí po Velikonocích a po prvních učednících, a cítí se ochuzeni o to, že u toho nebyli. Jim příběh otvírá perspektivu „blahoslavenství těch, kdo neviděli“. Zároveň se Tomáš v Janově příběhu o Ježíši už prezentoval jako oddaný vyznavač, hotový jít s Ježíšem na smrt (J 11,16), který pak před Velikonocemi cestě trpícího přestává rozumět (*Nevíme, kam jdeš* 14,5). Teď má Tomáš poznat, že nejdeme za Ježíšem, abychom spolu s ním zemřeli, ale abychom vposledu potkali sílu blízkosti Vzkříšeného Pána.

Blahoslavenství u Jana souvisí s posláním (J 13,16–17). Poslal jsem vás — abyste věřili — a věříce, měli život v jeho jménu. Důvěra následovníků vyrůstá z důvěry v poselství předávaného velikonočního příběhu.

Úskalí

Tomáš není úplně prototypem skeptika, který nevěří ničemu, nač si nesáhne. Spíše je typem zapáleného věřícího, který má o cestě svého Mistra a Pána pevně danou představu, a je tím zmatenější, čím méně ta cesta odpovídá jeho představám. Nicméně s dětmi onoho motivu „sáhnout si“ můžeme využít, i když se na příběh spíše nabalil s během času, než že by byl jeho nejhlubším důrazem.

Příběh obsahuje více témat. Nesnažte se ho za každou cenu probrat celý, spíše dopředu promyslete, které témata jsou pro děti ve vaší skupině důležitá: pocit, že pro Kristovo dílo je už u nás ve sboru „zavřeno“? Touha nahmatat? Přílišné soustředění na Kristovo utrpení a málo radosti a naděje z jeho vzkříšení? Příliš pochybností, nebo naopak pohrdání pochybujícími?

Pro děti

Předškoláci

Rozhovor otevírá téma Dnes zavřeno. Jako odpověď užijte vyprávění pro mladší školní věk, ale pouze kratší verzi — body I., II., IV. Značka „...“ znamená, že máme svůj výklad přerušit, a dát prostor dítěti.

Už jste někdy narazili na nápis DNES ZAVŘENO? „...“

A kde to bylo? „...“

(Můžete dít napovídat:)

Kde bývá zavřeno? Třebas na zámku — nebo v obchodě — nebo v restauraci.

A co to znamená, že je zavřeno na zámku? „...“

A co to znamená, že mají zavřeno v obchodě nebo v hospodě? „...“

A teď si představte, že by se ta cedule DNES ZAVŘENO, objevila dnes na kostele (na modlitebně, nedělní)! Co by to znamenalo?

Nechte děti přemýšlet, vyřizovat nápady, napište je nebo rychle namalujte nebo si aspoň pro sebe poznamenejte a pak je v dalším vyprávění můžete využít.

Můžete také využít dveře — kostela, modlitebny či místnosti, kde se scházíte. Povsit na ně a pak sundat ceduli Zavřeno a v závěru vyprávění jimi společně vyjít ven.

Pomůcky: Cedule s nápisem DNES ZAVŘENO!

Mladší školní děti

Obě motivace otvírají téma, které se řeší až v druhé polovině příběhu. Pokud je příběh pro vaši skupinu příliš dlouhý, můžete vyprávět podle bodů I, II, V–VII.

A. Motivace „janovská“, aneb Jan mluví s pochybujícími

Děti, které chodily poslouchat Janovo vyprávění o Ježíši, s sebou jednou přivedly kamaráda Tomáše.

Chvilí poslouchal, jak jim Jan vypráví o Ježíši, a pak se ozval:

„Tobě se to povídá, Jane, ty sis určitě mohl na Ježíše sáhnout! Přesvědčit se...

A po mně byste chtěli — abych věřil jen vašemu vyprávění? Jak mám poznat, že to nejsou jen nějaké povídačky pomatených lidí!

Kdepak! Já, já si chci na toho vašeho živého Mistra a Pána sáhnout! Přesvědčit se, že je to doopravdy on! A nejlépe, kdybych se dotkl rovnou jeho ran, stop po hřebec kříže a po kopí, kterým mu probodli bok!“

Jan se na něj vůbec nezlobil. Právě naopak. S úsměvem se na něj podíval a pozval ho: „Víš co, přijď za týden. Nachystám pro tebe příběh, třeba se ti otevrou oči, a nebo něco jiného.“

B. Motivace — „poznáváme po hmatu“

Zavažte jednomu ?i vícero d?tem ze skupiny o?i a nechejte je po hmatu poznávat ostatní. Pak chvíli mluvte o tom, jestli se jim vybavily n?jaké charakteristické rysy (chlupatý svetr, náušnice, brýle atd.) Anebo m?žete nachystat r?zné p?edm?ty, r?zné na omak, a požádat je, a? je identifikují.

Hmat je důležitý, a můžeme se s jeho pomocí o mnohém přesvědčit. Lze se ale hmatem přesvědčit o přítomnosti Ježíše? Zrakem? Čím? Tohle trápí nás, ale trápilo to i posluchače Janova evangelia, a on pro ně o tom sepsal příběh.

I. Učedníci si myslí, prvního dne po šabatě přece musí být pro Ježíše zavřeno

Když skončily velikonoční svátky, seděli Ježíšovi učedníci spolu v jednom domě v Jeruzalémě a říkali si:

„Tak, teď se už určitě od Ježíše ničeho nedočkáme. Ukřižovali ho, umlčeli — a my jsme zůstali sami. Ode dneška je pro Ježíšovo dílo ZAVŘENO. Když jsme sledovali, jak pomáhá nemocným, bylo to skvělé. Když nám vyprávěl o Božím království, byla to síla. Ale teď je po všem. Skončila Ježíšova sezóna. Nezbývá než na naše dveře vyvěsit ceduli DNES ZAVŘENO. A tenhle nápis už tam bude viset pořád.“

(M?žete ceduli pov?sit na dve?e.)

Tohle si učedníci opravdu mysleli. Tenhle nápis pověsili — a zamkli dveře.

II. Pozdravení pokoje

Ale pak se najednou stala zvláštní věc: I když bylo zavřeno — najednou stál uprostřed nich Ježíš.

Víte, podle čeho jej poznali? „...“

Ani podle šatů, ani podle obličeje či barvy vlasů. Poznali ho podle POZDRAVU. Řekl jim „POKOJ VÁM“ — a podle pozdravu najednou věděli, náš Pán je s námi.

Neopustil nás. Nemlčí. Není mrtev. I když trpěl, i když ho přibili na kříž, i když ho probodli, aby se ujistili, že je opravdu mrtev — přece je s námi. A jejich úzkost, strach a smutek byly

najednou pryč. Měli srdce plné radosti.

III. Jak je teď s námi?

Přitom bylo jasné — Ježíš s námi není tak, jak býval. Je s námi jinak. Potkali jsme ho jako když Mojžíš nečekaně potkal Hospodina u hořícího keře, nebo jako když Ezechiel v babylonském zajetí uslyšel: „Probud' svým dechem kosti suché...”

A to, co se dělo potom, bylo jak opsané právě z příběhu o Ezechielovi:

Vzkříšený Pán na ně zadul a řekl jim: „Teď s vámi bude Duch svatý. Ten duch, co dával slova prorokům, ten duch, o kterého prosíte v písničce, Duchu svatý, nás svou mocí v lásce proměňuj. Nezanech nás bez pomoci, daruj pokoj svůj.“

IV. Oslovení

A pak je Ježíš oslovil: „Mysleli jste si, že teď nezbyvá než vyvěsit ceduli DNES ZAVŘENO? Právě naopak! Vy teď, milí učedníci, ty zavřené dveře otevřete a půjdete mezi lidi, jako když jsem mezi lidi chodil já! Ponesete jim příběhy o mně, a budete zvat k víře. A kdo to uslyší, tomu to pomůže stejně, jako když jsem lidem vyprávěl příběhy a pomáhal jim z jejich těžkostí já.“

A kdosi se pak hned zvedl, a honem běžel sundat tu ceduli DNES ZAVŘENO. Protože věděli — když je s námi Vzkříšený Pán — není pro jeho dílo v žádném případě zavřeno — naopak — je otevřeno. Jedeme dál.

V. Učedníci vyprávějí Tomášovi

První, komu to učedníci všechno vyřídili, byl jeden z nich — Tomáš. Nebyl s nimi, když Vzkříšený překvapivě přišel. „To ti bylo zvláštní,“ vyprávěli mu, „přišel, i když jsme měli ZAVŘENO. A jaký nám dal úkol! Pojd', a připoj se, Tomáši!“

Ale Tomášova odpověď zněla těm nadšeným učedníkům jak studená sprcha:

Vám se to povídá! Vy jste si určitě mohli na Ježíše šáhnout! Přesvědčit se pohledem, hmatem, sluchem. A po mně byste chtěli, abych věřil jen vašemu vyprávění? Kdepak! Já se chci přesvědčit, že je to doopravdy on! Já se chci dotknout stop po hřebech kříže a po kopí, kterým mu probodli bok!“

VI. O týden později

Učedníky Tomášova reakce tak uzemnila, že si říkali, kdoví, jestli ten Tomáš nemá pravdu! Čekali do dalšího sedmého dne. A když sedmého dne Ježíš nepřišel, vyvěsili osmého dne zas tu ceduli DNES ZAVŘENO.

A přesto Vzkříšený Pán najednou stál zase uprostřed nich. Najednou byl s nimi. A zas — nepoznali ho podle očí, vlasů, či šatů — ale podle pozdravu. Jak zněl? „...“ — POKOJ VÁM!

VII. Nabídka pro Tomáše

A pak se obrátil na Tomáše: „Tak ty si myslíš, že k víře je potřeba sáhnout si na mě? No tak se podívej na moje probodené ruce! No tak si na ty rány sáhni! Vlož svůj prst do rány v mém boku!“

A Tomášovi v té chvíli došlo, jaká to od něj byla hloupost. A začal se hrozně stydět. Skoro ho popadly závratě, když mu došlo, jaký to požadoval nesmysl... A místo, co by si sáhl, začal koktat písničku: Znělo to trochu jako *Ty jsi hoden žehnání a chvály... před tebou se Pane Kriste, králi? Králi, dobrovoln? skláníme...*

Vzkříšený Pán mu na to odpověděl:

Ty věříš, protože mne viděl. Protože jsi prožil extra zvláštní zážitek. Zjevení pro nevěřícího Tomáše. Ale opravdová víra, ta neroste ze zážitků, z vidění, ani z toho, že si na mne sáhneš. A proto já gratuluji každému, kdo odteď uslyší příběhy o mně — a začne věřit — a začne vzdávat chválu — a radovat se: BLAHOSLAVENÍ, kteří neměli kdovíjaké prožitky, a přesto uvěřili.“

Starší školní děti

Aktivita — foukaná

Nachystejte papírovou dráhu na stůl (cca 2–3 metry dlouhou). Od „startu“ do „cíle“ napište v stejnoměrném rozmezí slova: Super — hurá — mám štěstí — zmáhá mne únava — mám depku — nemá to cenu — beznaděj — nemám sílu věřit.

Potom řekněte dětem, ať se snaží dofouknout pingpongový či podobný míček co nejdál. Dráha by měla být tak dlouhá, aby ani nejlepší nedofoukli až do cíle. Každý ať si zapamatuje, kam dofoukl, popř. můžete spočítat, u kterého stanoviště míček končil nejčastěji.

Potom hovořte o následujících otázkách:

Které překážky jdou nejlíp překonat?

Proč jsou asi překážky/stanoviště v tomto pořadí?

Jaké překážky/stanoviště byste na základě svých zkušeností doplnili sami?

Na začátku stupnice nám jdou věci dobře, dávají nám smysl, máme do nich chuť. Na ty nejvzdálenější je dechu nejmíň. My svým vlastním dechem stačíme na „nemá to cenu“, ale nikdo už nepřekoná „nemám sílu věřit“.

Dar Božího Ducha je takové „Boží fouknutí“, s kterým překonáme i tu poslední překážku.

Duch v Bibli — rodu ženského — dech, vanutí, proudění. Přichází od Boha.

(Můžete s d?tmi zazpívat písni?ku SV 50 Divné to v?ci dnes, pop?. jen poslední sloku.)

Duch je to co vede ke slovu Božímu, které dává naději. Ze suchých kostí se tak stávají kosti obalené masem.

Pak si přečtete vyprávění podle Jana 20,19–29 a vraťte se k papíru s „foukanou“:

Kam byste mezi stanovišti / překážkami na papíře zařadili začátek příběhu (kdy se učedníci zavřeli)?

Kam „dofoukl“ v příběh Ježíš, když dával učedníkům Ducha?

Jak by na tom byl se svou vírou Tomáš?

Kam až dofoukl Ježíš, když říká „Blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili?“

Pomůcky: Papír, lehký míček. Pozor! — Sami předem dráhu vyzkoušejte. Jste-li zruční a máte-li čas, mohou být jednotlivá „stanoviště“ na mírně vyvýšených vlnách.

Přesah

Náměty k dalšímu rozhovoru

Můžete rozvést roli pozdravu:

Už vás potěšilo, když vám někdo jen tak řekl „ahoj“?

Máte kamarády, které poznáte podle toho, jak zdraví druhé?

Jaké znáte pozdravy?

A jakým slovem se zdravíme v kostele?

Se staršími dětmi se můžete bavit o roli pochybností ve víře:

Kritizuje Ježíš Tomášovy pochybnosti, nebo něco jiného?

Kdy může pochybnost pomoci, a kdy je naopak pohodlností? (Např. když se nám nechce se pro něco rozhodnout.)

Jeden farář napsal variaci na Janovo vyjádření z úvodu evangelia: „Slovo se stalo tělem a tělo se stalo příběhem.“ Čím má být osloven Tomáš: Ježíšovým tělem nebo příběhem?

Také se můžete vrátit k tématu vztahu slyšení a ostatních smyslů (vidět, nahmatat). K jakým smyslům byste zařadili následující výroky či úryvky:

Mojžíš viděl, jak keř v ohni hoří, ale neshoří. Řekl si: „Zajdu se podívat na ten veliký úkaz“... I zavolal na něho Bůh zprostředku keře: „Mojžíši, Mojžíši!“

„Vtom hlas tichý jemný zašeptal: Jen vstaň a pojď“

„(Mojžíš:) Dovol mi spatřit tvou slávu!“ Hospodin odpověděl: „Všechna má dobrota přejde před tebou a vyslovím před tebou jméno Hospodin. Smiluji se však, nad kým se smiluji, a slituji se, nad kým se slituji.“

(Postupně s dětmi objevujte, že i když lidé chtějí vidět, pro víru a další pokračování příběhu Božích svědků je důležité hlavně slyšet.)

Liturgie

Písně

Pán B?h je p?ítomen (EZ 166); Prosba (EZ 675); Divné to v?ci dnes (SV 50); Neskládejte v mocných nad?ji (SV 215, EZ 632); Radujte se brat?i (SV 284)

Biblický text k zapamatování

Vzkříšený Pán nás zdraví slovy: „Pokoj vám. Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás.“

Rituál

[Na plakátu](#) společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chytěte se kolem dokola za ruce a opakujte či zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králů králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Můžete se zeptat, zda je ve shromáždění někdo dospělý, kdo ještě nikdy nepochyboval o víře, o Kristu a jeho vzkříšení. A vysvětlit, že se na to ptáme, aby děti věděly, že i dospělí procházejí pochybnostmi — a že je měli i učedníci od samého začátku.

Modlitba

Vzkříšený Pane, děkujeme, že i nás potkáváš a my tě můžeme vyznávat. Nezůstal jsi v hrobě, ale jsi živý. Děkujeme za příběhy, z nichž tě smíme poznat. A děkujeme, že ti nevadí, když ti s Tomášem nevěříme — ale že nás s Tomášem zveš k víře. Máme z toho radost! Amen.

(Anebo se můžeme „modlit s Tomášem“ — a společně zopakovat slova rituálu.)

Odkaz na píseň

[Pán Bůh je přítomen, klanějme se jemu](#)

[Přijď jiz, přijď, Duchu stvořiteli, Duchu smíření](#)

[Divné to věci dnes \(SV50\)](#)

[Neskládejte v mocných naději](#)

[Radujte se, bratři, neboť blízko je Pán](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejedeme sami IV \(s apoštoly, s Janem a celou církví\)](#)

Biblický odkaz (kat)

Jan 20,19–29